

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ
СТЕФАНИКА**

Навчально-науковий інститут мистецтв
Кафедра сценічного мистецтва і хореографії

Методичні рекомендації
до самостійної роботи студентів
з дисципліни

«Мистецтво художнього слова»

Освітньо-професійна програма
«Акторське мистецтво драматичного театру і кіно»
другого (магістерського) рівня
за спеціальністю В6 Перформативні мистецтва
спеціалізації В6.01 Сценічне мистецтво
галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
Освітня кваліфікація: магістр перформативного мистецтва (сценічне мистецтво)
Форма здобуття освіти – денна

Затверджено на засіданні
кафедри сценічного мистецтва і хореографії,
протокол № 09 від 15 жовтня 2025 року;
Оновлено: протокол № 01 від 26 серпня 2026 року.

м. Івано-Франківськ, 2026

Методичні рекомендації до самостійної роботи для студентів за спеціальністю В6 Перформативні мистецтва спеціалізації В6.01 Сценічне мистецтво

«26» серпня 2026 року. 23 с.

Розробники:

доцент **Грицан Н.В.**

кандидат мистецтвознавства, доцент **Кукуруза Н.В.**

Методичні рекомендації затверджено на засіданні кафедри сценічного мистецтва і хореографії.

Протокол № 09 від 15 жовтня 2025 року

(оновлено: протокол № 01 від 26 серпня 2026 року)

Завідувач кафедри

(підпис)

Кукуруза Н. В.

(прізвище та ініціали)

Схвалено Науково-методична рада Навчально-наукового інституту мистецтв.

Протокол № 03 від 19 листопада 2025 року

(оновлено: Протокол № 01 від 28 серпня 2026 року)

Голова

(підпис)

Макогін Г.В.

(прізвище та ініціали)

УДК 378.016:792.024.3]808.5(072)

Г85

К88

Затверджено та рекомендовано до друку вченою радою Навчально-наукового інституту мистецтв, *протокол № 04 від 20 листопада 2025 року.*

Затвердження оновлено: *протокол №01 від 26 серпня 2026 року.*

Автори:

доцент **Грицан Н.В.**; кандидат мистецтвознавства, доцент **Кукуруза Н.В.**

Рецензенти:

Прокоп'як Віра Богданівна – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри сценічного мистецтва і хореографії;

Левченко Надія Ігорівна – народна артистка України, актриса Івано-Франківського національного академічного театру імені Івана Франка, доцентка кафедри сценічного мистецтва і хореографії.

Грицан Н.В.; Кукуруза Н.В.

Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів з дисципліни «Мистецтво художнього слова» освітнього рівня «магістр»: освітньо-професійна програма «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно», спеціальність В6 Перформативні мистецтва спеціалізації В6.01 Сценічне мистецтво укладена відповідно до вимог підготовки фахівців, представлених у законодавчих і нормативних документах про вищу освіту. Івано-Франківськ, 2026. 23 с.

© Грицан Н.В., 2026

© Кукуруза Н.В., 2026

© Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2026 р.

Зміст

1. Пояснювальна записка.
2. Структурно-логічна схема.
3. Загальні методичні вказівки щодо організації навчання і самостійної роботи.
4. Програма навчальної дисципліни.
5. Методичні рекомендації до вивчення тем та виконання самостійної роботи.
6. Методи і форми контролю знань.
7. Політика курсу.
8. Рекомендована література.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Зміст навчальної дисципліни

Курс «Мистецтво художнього слова» є одним з вибірових навчальних дисциплін спеціальності В6 Перформативні мистецтва, спеціалізації В6.01 Сценічне мистецтво (вивчається у II семестрі), який забезпечить професійну підготовку студентів у володінні всіма виражальними засобами слова: виразною, логічною, емоційно-образною мовою, чіткою дикцією, гнучким тембрально-багатим голосом, основними стилістичними та логіко-граматичними законами сучасної літературної української мови.

В процесі вивченні навчального курсу використовуються знання, отримані з таких дисциплін: «Сценічна мова», «Культура сценічного мовлення», «Поетичний театр», «Акторська майстерність та основи режисури», «Історія українського театру», «Психофізичний тренінг».

Мета навчальної дисципліни «Мистецтво художнього слова» полягає у досконаленні професійного рівня акторської майстерності та словесної дії студентів спеціалізації В6.01 Сценічне мистецтво.

Цілі курсу:

- вдосконалити сценічну культуру поведінки та мовлення актора;
- розширити знання і вміння щодо основних фундаментальних засад у роботі над художнім словом;
- напрацювати досконале володіння словесною дією;
- навчитись створювати літературно-поетичні образи засобами художнього слова;
- сформувати асистентсько-педагогічних навичок в процесі роботи над словом актора;
- виробити навичку роботи з текстом (переклад (зарубіжна література), скорочення, сценічна адаптація).

Вивчення дисципліни «Мистецтво художнього слова» сприяє формуванню у студента таких компетентностей:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні мистецькі задачі у процесі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності

ЗК1. Здатність до вільного, точного й стилістично доцільного використання державної та іноземної мов у професійному середовищі: в усному і письмовому фаховому дискурсі, наукових текстах, публічних виступах та міжнародній комунікації.

ЗК2. Здатність переносити теоретичні концепції та методи на розв'язання конкретних фахових задач, адаптувати набуті знання до нових і нестандартних ситуацій у практиці сценічного мистецтва. ЗК6. Здатність ініціювати й розробляти оригінальні художні та організаційні ідеї, виходити за межі усталених підходів, генерувати нестандартні рішення творчих і професійних проблем.

ЗК7. Здатність ефективно працювати як у складі творчих і фахових колективів – беручи на себе різні ролі, зокрема лідерську, – так і самотійно планувати й реалізовувати завдання з повною відповідальністю за їх результат.

ЗК3. Здатність свідомо й ефективно використовувати цифрові інструменти та інформаційно-комунікаційні технології в художній, науково-дослідній і педагогічній діяльності; критично оцінювати цифровий контент та забезпечувати інформаційну безпеку.

Фахові компетентності

ФК 1 Здатність формулювати оригінальні дослідницькі гіпотези, розробляти методологію їх перевірки та впроваджувати інноваційні підходи у творчо-виробничу практику сценічного мистецтва – з усвідомленням меж чинного знання та готовністю до його розширення.

ФК2. Здатність на поглибленому рівні застосовувати і творчо синтезувати специфічну систему виражальних засобів сценічного мистецтва – пластичних, звукових, акторських, монтажно-композиційних, сценарно-драматургічних – при самостійному створенні та художньому осмисленні складних сценічних творів.

ФК3. Здатність концептуально обґрунтовувати й публічно представляти результати власної творчої та інтелектуальної діяльності різним аудиторіям; формулювати авторську позицію і вести фахову дискусію.

ФК4. Здатність брати на себе відповідальність за організацію та координацію роботи творчої групи в процесі підготовки і випуску сценічного твору: розподіляти задачі, узгоджувати художні рішення і забезпечувати якість спільного продукту.

ФК7. Здатність осмислювати власний творчий задум і сценічний твір у широкому соціокультурному, естетичному та мистецько-історичному контексті; рефлексувати над співвідношенням авторської інтерпретації та зовнішніх художніх традицій.

Результати навчання

ПРН 2. Послугуватися державною та іноземною мовами на рівні, достатньому для ведення наукової дискусії, підготовки фахових текстів і публічних виступів; читати та реферувати іншомовні джерела без додаткових засобів.

ПРН 5. Демонструвати поглиблену техніку сценічного виконавства – внутрішню і зовнішню – та самостійно втілювати складні художні образи, використовуючи весь арсенал виражальних засобів акторської і сценічної мови.

ПРН 6. Самостійно відбирати, аналізувати та інтерпретувати драматургічний і сценічний матеріал; обирати концептуально обґрунтовані художні засоби для реалізації задуму з урахуванням жанрового, стильового та культурного контексту.

ПРН 7. Представляти результати власної творчої та дослідницької діяльності на публічних майданчиках – від сценічних показів до наукових форумів і грантових конкурсів; формулювати й захищати авторську концепцію перед фаховою аудиторією.

ПРН 8. Інтерпретувати явища і твори сценічного мистецтва в широкому соціокультурному, естетичному та мистецькоісторичному контексті; зіставляти авторські концепції з тенденціями розвитку суміжних мистецтв – літератури, музики, образотворчого мистецтва, кіно.

ПРН 10. Генерувати оригінальні творчі ідеї, що виходять за межі відтворення наявних зразків; проєктувати і реалізовувати авторські сценічні концепції з обґрунтуванням їх художньої та культурної цінності.

ПРН 11. Ефективно взаємодіяти в складі творчого колективу, розуміючи природу художнього синтезу в сценічному творі; координувати роботу окремих учасників процесу та брати відповідальність за якість спільного результату

ПРН 16. Передавати фаховий виконавський і педагогічний досвід у різних форматах – майстер-класи, індивідуальне наставництво, навчально-методичні матеріали; сприяти професійному розвитку інших осіб, спираючись на рефлексію власної практики.

Система оцінювання навчальної дисципліни

Оцінювання здійснюється за основі накопичувальної системи оцінювання знань за 100-бальною шкалою.

Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті. Допуск до іспиту становить максимум 50 балів, бал за складання іспиту (підсумковий контроль) становить максимум 50 балів. Семестровий контроль у формі заліку

передбачає, що підсумкова оцінка (у стобальній шкалі) з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок за поточний контроль знань.

Оцінювання та визнання результатів навчання здобутих шляхом **неформальної освіти** в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника регулюється [ПОЛОЖЕННЯМ](#). Здобувачі мають можливість отримати додаткові бали (до 10) до поточного контролю певного семестру за проходження курсів на платформах неформальної освіти чи офлайн курсів, майстер-класів за тематикою, дотичною до дисципліни.

Максимальна кількість балів — 100.

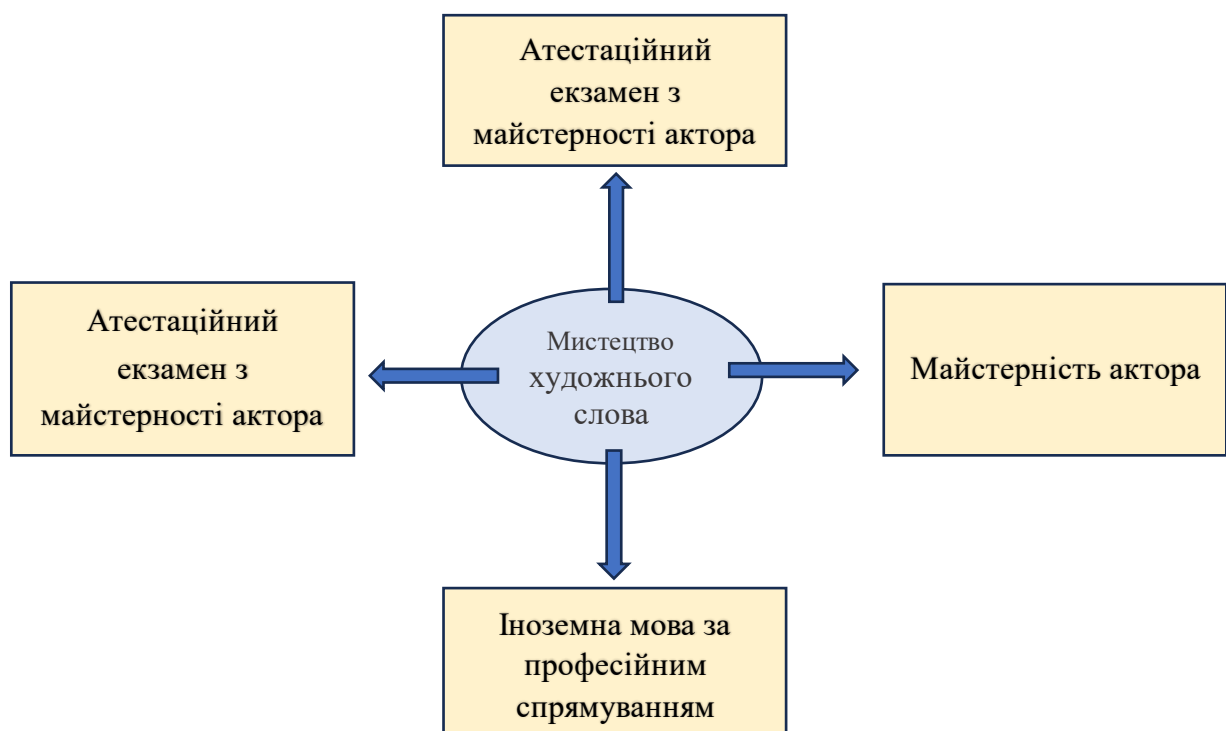
Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу — 50.

Вага оцінювання форм поточного контролю – 50, підсумкового – 50.

2. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Мистецтво художнього слова»

(міждисциплінарні зв'язки)

3. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Пропоновані до вивчення теоретичні питання передбачає навчання студентів на індивідуальних заняттях, а також у цьому контексті добре адаптується такий вид діяльності, як самостійна робота студентів – важлива складова навчального процесу у закладі вищої освіти. Її зміст визначається навчальною програмою, методичними матеріалами, а мета – набуття додаткових знань, вироблення фахових вмінь та навичок. Самостійна робота як важливий компонент освітнього процесу домінує серед інших видів навчальної діяльності студентів й спонукає до пізнавальної діяльності, творчої активності, акторської фантазії та спостереження, дозволяє розглядати накопичувані знання як об'єкт власної діяльності студента. Самостійна робота розширює, поглиблює знання, отримані під час аудиторних занять.

Основними видами самостійної роботи є:

- 1) опрацювання основної та додаткової літератури з теми;
- 2) робота над собою, своїм мовленнєвим апаратом;
- 3) опрацювання літературного матеріалу, переклад, скорочення, сценічна адаптація.

Контроль самостійної роботи студентів передбачає:

- 1) відповідь на контрольні або тестові питання;
- 2) практичну перевірку вмінь та навичок;
- 3) перевірку виконаних індивідуальних завдань.

Програмою навчальної дисципліни «Мистецтво художнього слова» передбачено вивчення основних положень із таких питань:

- ✓ Історичний аспект становлення та розвитку сценічної мови.
- ✓ Фундаментальні засади у роботі над художнім словом.
- ✓ Робота над технікою та культурою мовлення.
- ✓ Створення літературно-поетичних образів засобами художнього слова.

- ✓ Розуміння та оцінювання літературних творів: основні етапи вибору, адаптації і виконання.
- ✓ Робота з творами українських авторів (скорочення, інсценізація)
- ✓ Переклад та адаптація творів зарубіжних авторів.

На засвоєння курсу «Мистецтво художнього слова» навчальним планом на I курсі (II семестрі) відведено 90 годин. З них аудиторних (індивідуальних) – 30 годин, самостійної роботи – 60 годин.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1: Науково-дослідницькі методики у становленні сценічної мови: історичний аспект.

Тема 2. Техніка та культура мовлення – основні фундаментальні засади у роботі над художнім словом.

Тема 3. Створення літературно-поетичних образів засобами художнього слова.

Тема 4. Естетичні категорії оцінювання літературних творів: від вибору до виконання.

Тема 5. Використання творів українських та зарубіжних авторів: переклад, інсценізація, апробація.

5. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМ ТА ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1: Науково-дослідницькі методики у становленні сценічної мови: історичний аспект.

Тема, в основному, складається з теоретичної частини. Тому, важливо самостійно розширити коло вивчення, опрацювати запропонований викладачем

матеріал, засвоїти знання про мету, завдання, значення та специфіку сценічної мови в ретроспективі її функціонування.

Опорною точкою у вивченні театральної спадщини корифеїв у роботі на сценічним словом є перелік імен визначних митців, діяльність яких стала основою для формування сучасної української літературної вимови та професійного національного театру: Леся Курбаса, Марка Кропивницького, Петра Саксаганського, Марії Заньковецької, Іван Мар'яненко, Романа Черкашина та інших. Сценічна мова в діяльності корифеїв української сцени стала основою для формування сучасної української літературної вимови та професійного національного театру, адже митці здійснили справжню революцію у сценічному мовленні, перетворивши народне розмовне слово на високе сценічне мистецтво.

Завдання для самостійної роботи:

1. Значення сценічного мовлення у діяльності митців театру корифеїв.
2. Основні аспекти мовлення у сценічній творчості митців-корифеїв.
3. Назвіть митців, які зосереджували особливу увагу на удосконаленні сценічного мовлення актора на сцені. Опишіть вектор їх діяльності зі сценічним словом.

Тема 2. Техніка та культура мовлення – основні фундаментальні засади у роботі над художнім словом.

Основним аспектом у роботі над технікою та культурою мови є створенні комплексу тренувальних вправ для розвитку дикційної виразності та орфоепічної чистоти. Важливим є формування навичок дикційної чистоти та культури мовлення студентів. Студенту варто зосередити увагу на підготовці до написання орфоепічних диктантів, роботі з орфоепічними картками.

Обов'язковою умовою результативності у вивченні дисципліни є систематична, послідовна самостійна робота. Опрацювання вимови складних звукосполучень в ізольованому виді та в словах, звукосполученнях, прислів'ях.

Рекомендуємо зосередити увагу на роботі голосових зв'язок при звуковій фонації (тверда, м'яка та придихова атаки творення голосу), вільному звучанні голосу та м'язовій свободі фонаційних шляхів. Важливо, в роботі над вправами на постановку голосу звертати увагу на розвиток тембральної виразності, сили, діапазону та польотності голосу.

Робота над дикцією починається з постановки правильного положення артикуляційних органів з урахуванням класифікації звуків за місцем, способом творення, участю голосу й шуму, твердістю і м'якістю, акустичним враженням та за участю носового резонансу. Звуки тренуються у звукосполученнях, словах та спеціально підібраних текстах. Для безпосереднього зв'язку техніки з внутрішнім життям актора проробляються вправи, які знімають акцент з фонаційного звучання, спонукають до творчого самопочуття. Вони створюються уявою та запропонованими обставинами, які породжують внутрішні збудники і примушують виконавця "діяти", тобто вимовляти текст з певним завданням: наказувати, просити, забороняти, заспокоювати тощо.

На спеціальну увагу заслуговує робота по визначенню нормативності наголосу, який, як відомо, в українській мові рухомий. Тут варто навчитись користуватися словниками, довідниками, опрацьовувати орфоепічні картки, писати орфоепічні диктанти з визначенням словесного наголосу тощо.

Дикція та орфоепія повинні стати підсвідомою, доведеною до автоматизму основою технічної майстерності, без якої студент не має права виходити на сцену. Засвоєна нормативність надасть змогу думати не про вимову, а про розкриття і донесення до слухача авторської думки.

Крім того, у процесі самостійної роботи над темою, студенту необхідно виховувати культуру власного мовлення, пропагувати українську мову, вдосконалювати її зображувальні, технологічні та експресивно-емоційні багатства.

Удосконалювати культуру мовлення; збагачувати голосову палітру; використовувати контрастне звучання висоти, сили, ритму, тембрового

забарвлення голосу, розвивати діапазон; закріпити правила логічного читання як у прозі, так і у вірші; постійно працювати над діалогічною формою для оволодіння словесною дією у діалозі.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Формування і виконання комплексу тренувальних вправ, що включатиме всі елементи мовленнєвої діяльності студента.*
2. Будова мовного апарату: відділи та системи?
3. Дихання актора, дикція, артикуляція. Голосові величини, робота над їх розвитком.
4. Робота зі словниками: наголоси, орфоепічні правила.
5. Культура мовлення актора: основні аспекти.

Тема 3. Створення літературно-поетичних образів засобами художнього слова.

В процесі самостійної роботи над темою рекомендуємо працювати над засвоєнням законів живого мовлення на сцені та їх дієвості. Студенту слід ґрунтовно підійти до розуміння словесної дії як фундаментальної ознаки мистецтва сценічної мови. Від студента вимагається засвоєння елементів внутрішньої техніки мови: її ілюстрованого підтексту, що збуджує активність виконавця, викликає потребу діяти, оцінки та ставлення, тобто вияву позиції до подій, персонажів, явищ, почуття правди тощо. Студенти повинні опанувати природою внутрішнього самопочуття, знайти тональність розповіді і відповідно до неї створити атмосферу. Робота спрямовується на максимальне досягнення надзавдання та наскрізної дії, а завершується - створенням образу оповідача, визначенням способу взаємодії зі слухачем.

Робота над створенням літературно поетичних образів вимагає удосконалення навичок словесної дії, що потребує точного дотримання думки, її бачення і впливу – процесу передачі думок з певною метою.

При виборі репертуару враховується індивідуальність студента, його творче зростання. Починається робота з визначення специфіки ліричних творів. Головне тут – емоційна спрямованість. У творі переважають не події або вчинки персонажів, а їх внутрішнє самопочуття, душевні переживання, відчуття, хвилювання тощо. Саме ці фактори сприяють емоційному зростанню студентів, збагачують їх професійну майстерність, а вияв громадянської позиції, яку слід активно розвивати, допоможе сформувати творчу особистість.

Студентам необхідно в практичній, самостійній роботі оволодіти різними засобами створення образу оповідача: бути свідком подій; заохочувати слухачів до взаємодії недовольючи, а тільки натякаючи; якомога менше апелювати до уяви слухачів, а більше показувати, і найчастіше – перевтілюватися в образ.

Підготовка й читання текстів повинна проводитися з урахуванням віршованої чи прозової структури мови. Важливо акцентувати увагу на вивченні і засвоєнні елементів психотехніки словесної дії в різних жанрах художнього слова в різножанрових творах.

Завдання для самостійної роботи:

1. Основні закони живої мови актора.
2. Засвоєння елементів внутрішньої техніки мови.
3. Робота над образом через розуміння тексту, прочитання підтекстів.
4. Прозова та віршована мова: особливості структури..
5. Засвоєння елементів психотехніки словесної дії в роботі над різножанровими художніми творами.

Тема 4. Естетичні категорії оцінювання літературних творів: від вибору до виконання.

Розширення навчального репертуару вимагає оволодіння різноманітними засобами щодо розкриття жанрових та художніх особливостей твору, їх образності, поетичності, емоційного забарвлення.

Роботу над образом оповідача слід розпочинається з вибору репертуару, з бажання поєднати думки і проблематику твору зі своїм (акторським) внутрішнім світом. Продовжується – при аналізі тексту, втіленні творчого задуму, його реалізації, словесної дії. Студентам необхідно в практичній роботі оволодіти різними засобами створення образу оповідача: бути свідком подій; заохочувати слухачів до взаємодії недовомовляючи, а тільки натякаючи; якомога менше апелювати до уяви слухачів, а більше показувати, і найчастіше – перевтілюватися в образ.

Слід звернути увагу на поступове поглиблення процес творчого задуму, поєднуючи його з пошуками форм авторського та виконавського стилів. У процесі читання тексту слід враховувати розбір, інтонаційний малюнок.

Робота над тактом включає такі основні етапи: логічний аналіз, визначення підтекстів, начитка текст або вивчення твору і розробка дійового аналізу.

Створення в уяві безперервної лінії внутрішнього ілюстрованого підтексту – захоплюючий творчий процес над сценічною мовою. Вільну гру творчої уяви має спрямовувати і дисциплінувати логіка думки. Її перспектива веде до головної мети – **творчого надзавдання**, заради якого й створюються художні образи. Реалізація творчого завдання – вплинути, користуючись засобами словесної дії на думки, уяву, почуття слухача в бажаному напрямі і з бажаною метою потребує активних **мовних пристосувань**: органічне поєднання внутрішньої психотехніки акторського мистецтва з зовнішньою технікою мови й голосу.

Набути навички для розкриття та збереження творчої манери письменника, сукупності його мовних прийомів та ідейно-художньої своєрідності.

Стилістика – першооснова формування мовної культури, художнього смаку, моральних якостей, національної свідомості. Вона впливає на всі аспекти словесної дії, формує її естетику. Базується авторський стиль на різних стилях української мови. Студенти повинні знати основні ознаки та мовні засоби найбільш вживаних в сценічній мові, сфери їх використання та призначення.

Завдання для самостійної роботи:

1. Особливості вибору репертуару. Образ оповідача.
2. *Основні етапи роботи з текстом.* Аналіз тексту і підтексту, втілення творчого задуму, його реалізація, словесна дія.
3. Ідейно-тематичний та дієвий аналіз твору.
4. Поняття «стиль» і «стилістики». Стилі літературної мови.
5. Художній стиль. Робота читця над виявленням стилістичних засобів виразності в епічному та віршованому творах.

Тема 5. Використання творів українських та зарубіжних авторів: переклад, інсценізація, апробації.

Репертуар цього курсу складається не тільки з творів українських авторів, а й з перекладної світової літератури. Наявність творів, що потребують перекладу, скорочення та сценічної адаптації спонукає до самовдосконалення в оволодінні як державною так і іноземною мовами. Вільне володіння українською полегшить актору сприйняття і розуміння тексту. Вивчення іноземної мови дасть простір для роботи з текстами зарубіжних авторів, дозволить, зрозуміти, перекласти, адаптувати до української сцени.

До вимог, поставлених перед студентами входить: активне діяння словом у різних жанрах, з урахуванням індивідуальних творчих можливостей студента, збагачена інтонаційна палітра, мелодика, органічність, психологічна насиченість пауз.

В ході роботи над темою варто звернутися до загальної характеристики видів монологічної словесної дії: читання монологу з драматичного та прозового творів. Студент повинен ознайомитись з поняттям «монодрама». Рекомендується опрацювати матеріали про віршовану мову монологу, внутрішній монолог – головний дійовий засіб процесу перевтілення. Слід ознайомитися з особливостями виконання монологу, мотивація допустимості різних видів спілкування зі слухачем під час виконання монологу. Варто розглянути шляхи координації умінь студентів в процесі оволодіння виконавською майстерністю монологу. Для опрацювання студенту пропонуються декілька творів українських авторів (М.Старицького «За двома зайцями», «Не судилось», «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці», «Богдан Хмельницький»; І. Кочерги «Ярослав Мудрий», «Свіччине весілля», «Майстри часу»; М. Стельмаха «Синій автомобіль», «Провінціалки»; Н. Ворожби «Зелена кошлата хмара», «Погані дороги»; П. Ар'є «Баба Пріся», «Кольори»; С. Жадан «Хлібне перемир'я», «Вишиваний. Король України»; Неда Неждана «Коли повертається дощ», «Самогубство самоти» і т.д) та авторів світової драматургії (Ф. Шіллер «Розбійники», «Підступність і кохання»; Лопе де Вега «Собака на сіні», «Учитель танців»; Ж.-Б. Мольєр «Тартюф», «Міщанин-шляхтич» і т.д.).

Зробити аналіз літературного твору (ідейно-тематичний, логічний та дійовий аналіз). Визначити композиційну побудову, конфлікт, події, логічну перспективу. Визначити надзавдання та наскрізна дію прозового твору. Образ оповідача. Побудувати внутрішнє самопочуття. Знайти тон мовлення, темпоритм словесної дії, спілкування. Визначити пластичну виразність, єдність мови та пластики. Слід попрацювати над розкриттям підтекстів. Визначити перспективу читання, бачення, створення «кінострічки» бачень. Опрацювання ритмомелодики мовних інтонацій.

Запитання та завдання для самостійної роботи:

1. Особливості вибору матеріалу для роботи в класі сценічної мови.

2. Переклад, скорочення, та сценічна адаптація творів українських та зарубіжних авторів.
3. Ідейно-тематичний, логічний та дійовий аналіз обраного для виконання твору.
4. Композиційна побудова, конфлікт, події, логічна перспектива твору.
5. Робота над підтекстами, «кінострічка» бачень, ритмомелодика мовних інтонацій

6. МЕТОДИ І ФОРМИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Методи усного контролю: усна доповідь, індивідуальне опитування, перевірка здобутих практичних вмінь і навичок, перегляд практичних робіт.
2. Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Під час індивідуальних занять студенти демонструють практичні роботи за визначеними темами.

Таким чином значно розширюється опрацювання теоретичних й практичних тем з дисципліни, а також здійснюється поточний контроль рівня підготовки студентів. Іншими видами перевірки знань студентів є індивідуальне опитування.

Загальна система оцінювання курсу

Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни «Мистецтво художнього слова» здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань.

Поточний контроль здійснюється на індивідуальних заняттях протягом курсу, визначає рівень засвоєння навчального матеріалу, стан підготовки

заданих тем. Можливі короткі тестування з використанням програмного забезпечення D-Learn.

Критерії підсумкового контролю.

Оцінка «А» («відмінно»). Студент дає правильні, точні, повні ґрунтовні відповіді, підкріплені прикладами і демонструє високий рівень знань в обсязі навчальної програми, які отримав, користуючись основною і допоміжною літературою, статтями у фахових виданнях. Володіє сучасною науковою термінологією; розкриває питання з використанням знань із суміжних дисциплін; здатний провести історичний аналіз і виявити системи впливів та зв'язків.

Оцінка «В» («дуже добре»), оцінка «С» («добре»). Відповідь на запитання курсу недостатньо повна, але змістовна, підкріплена прикладами і власними судженнями; добре володіє теоретичними знаннями, але припускається поодиноких несуттєвих помилок у їх тлумаченні; виконав не менше як 3 / 4 завдань самостійної та індивідуальної роботи.

Оцінка «D» («достатньо»), оцінка «Е» («задовільно»). Студент дає неповну відповідь на основні питання; помиляється у визначенні базових понять, додаткова література не опрацьована. Оцінка «незадовільно» (складається з двох рівнів складності), а саме: FХ –«незадовільно з можливістю повторного складання»; F – «незадовільно з обов'язковим вивченням повторного курсу». Студент виявляє незнання теоретичного матеріалу, ключові питання розкриває неповно, користується при цьому інформацією з основних літературних джерел чи конспекту; помиляється, а більшості визначень не знає, не користується науковою термінологією.

7. ПОЛІТИКА КУРСУ

У кінцевому результаті, відповідно до поставленої мети і визначених цілей програми, випускник оволодіває цілим комплексом теоретичних знань, практичних навичок та вмінь зі сценічної мови. Зможе, вдосконаливши фахову підготовку, успішно працювати у сфері культури.

Міждисциплінарні зв'язки: «Мистецтво художнього слова» пов'язана з такими дисциплінами як «Майстерність актора», «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Виробнича (виконавська) педагогічна практика», «Атестаційний екзаме́н з майстерності актора», «Читецьке мистецтво діаспори», «Майстерність актора розмовного жанру», «Вокальна майстерність актора», «Пластичне виховання актора».

Академічна доброчесність. На початку вивчення курсу викладач знайомить студентів з основними пунктами Кодексу честі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, Кодекс про академічну доброчесність, відповідно до яких і здійснюється навчальний процес. Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Академічна доброчесність. Викладання навчальної дисципліни та взаємодія зі здобувачами ґрунтуються на принципах академічної доброчесності відповідно до чинних нормативних документів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника:

- Кодекс академічної доброчесності Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (<https://surl.li/vushjs>)
- Кодекс честі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (<https://surl.li/ddsuyl>)
- Положення про систему забезпечення академічної доброчесності Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (<https://surl.li/cssbrv>)
- Положення про порядок розгляду повідомлень про порушення академічної доброчесності, застосування заходів реагування та оскарження Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (<https://surl.li/dhngtv>)

- Процедура забезпечення дотримання академічної доброчесності Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (<https://surl.li/bbbirc>)

Відвідування занять. Відвідування занять є важливою складовою навчання. Пропуски занять відпрацьовують в обов'язковому порядку шляхом усних відповідей, виконання тестів та індивідуальних самостійних завдань.

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Антологія української поезії ХХ століття: від Тичини до Жадана / упор. Іван Малкович. Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА. 2024. 2016 с.
2. Грицан Надія. Поетичний театр: ретроспективний вимір. Українське сценічне мистецтво: актуальність питань інтеграції в світовий культурно-мистецький простір ХХІ сторіччя: збірник наукових праць (за матеріалами Всеукраїнської наукової онлайн-конференції 14-15 листопада 2022 року). До 20-річчя кафедри сценічного мистецтва і хореографії Навчально-наукового Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2023. 82 с.
3. Грицан Н., Прокоп'як В. Поетичний театр як школа формування творчої особистості актора: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції 19-20 жовтня 2023 року. Тернопіль, 2023. С. 225-227.
4. Зубков Микола. Норми і культура сценічного мовлення. Івано-Франківськ, Магура. 2025. 540 с.
5. Лінда Сегер. Пишемо підтекст. Докопатися до коріння. Київ: ArtHuss. 2025. 160 с.
6. Прокоп'як В.Б. Мовно-голосовий тренінг як важливий інструмент підготовки професійних акторів в сучасному освітньо-мистецькому просторі. *Cultural studies, art history and musicology in the system of EU modern education: scientific and pedagogical internship proceeding, June 27 – August 7*. Wloclawek, Republic of Poland, 2022. С.34-38
7. Шалені тексти. Мала проза українських письменниць. / упор. Віра Агеєва. Київ: Віхола. 2025. 352 с.
8. Українська сучасна проза: 25 найкращих оповідань / упор. Ростислав Семків. Київ: Stretovych. 2025. 464 с.

9. Бурлуцький А.В. Сценічне мовлення періоду професіоналізації українського театру. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Мистецтвознавство*. 2015. Вип. 32. С. 14–20.
10. Бурлуцький А.В. Українське сценічне мовлення в драматичному театрі – від джерел до сьогодення. Монографія. О. : Астропринт, 2011, 212 с.
11. Важньова Л. А. Скоромовки в мовному тренінгу (Практикум зі сценічної мови) : навч. посібник. Харків : Колегіум, 2015. 170 с.
12. Важньова Л.А. Сценічна мова. Дикція та орфоепія: навч. посібник. Харків: Колегіум, 2010. 204 с .
13. Гладишева А.О. Сценічна мова: Дикційна та орфоепічна нормативність. Київ: Київський держ. ін-т театрального мистецтва ім. І.К. Карпенка-Карого, 1996. 204 с.
14. Грицан Н. Слово в поетичному театрі: Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2008. 238 с.
15. Грицан Надія. Техніка сценічного мовлення: навч.-методичний посібник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Івано-Франківськ: Симфонія форте. 2020. 296 с.
16. Грінік Т. Л. Практика інтерпретації художнього тексту. Розділові знаки як засіб виразності та засвоєння навичок звуковидобування. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. 2018. Вип. 50. С. 102–120.
17. Ігнатюк М.М., Сулятицький М.І. Свічадо зореслова: хрестоматія зі сценічної мови для студентів вищих навчальних закладів культури і мистецтв. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. 532с.
18. Кукуруза Н. В. Майстерність ведучого: Навчальний посібник. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2010. 176 с.
19. Кукуруза Н. В. Літературна композиція: від задуму до сценічного втілення: навч. посіб. до розділу з курсу «сценічна мова». Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2014. 272 с.
20. Черкашин Р. О. Художнє слово на сцені. К.: Вища шк., 1989. 327 с.
21. Курбас Лесь. Філософія театру / упоряд. М. Лабінський. Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи». 2001. 917 с.
22. Раденко Ю. В. Основні етапи підготовки літературно-художнього твору до виконання. *Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство*. 2015. Вип. 33. С. 107–113.
23. Нечасенко Т., Винар О. Мистецтво сценічного мовлення як основа професійної підготовки майстрів театру і кіно. *Мистецтвознавчі записки: збірник наукових праць*. Київ : НАКККІМ, 2017, Т. 31. С. 308–316.